

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แสงสว่างจากอาคารสำนักงาน อาคาร บ้านเรือน สนามกีฬา ไฟถนน ตลอดจนไฟตามที่สาธารณะต่าง ๆ ที่ส่องสว่างในเมืองทั่วไปจำนวนมากโดยขาดการควบคุมและจัดการนับเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษทางแสงอย่างหนึ่ง ซึ่งมลพิษทางแสงสามารถส่องสว่างไปได้เร็วและไกลมากกว่า 200 กิโลเมตรจากแหล่งที่ก่อให้เกิดมลพิษ ตัวอย่างของมลพิษทางแสงใกล้ตัว ได้แก่ แสงสว่างจากอุปกรณ์กำเนิดแสงตามที่สาธารณะต่าง ๆ ที่ส่องสว่างเข้าไปในที่อยู่อาศัย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งมีชีวิตในช่วงพลบค่ำและกลางคืน อย่างไรก็ตามมลพิษชนิดนี้ไม่เป็นที่รู้จักมากนักใน 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ทั้งที่มลพิษชนิดนี้มีอยู่ทั่วไปและส่งผลกระทบอย่างมากต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และสัตว์¹

มนุษย์ได้รับการปลูกฝังให้มีความคิดว่า ยังมีแสงสว่างมากเท่าไรยิ่งส่งผลดีต่อการดำรงชีวิตมากขึ้นเท่านั้น โดยขาดความรู้และตระหนักว่าแสงสว่างเป็นมลพิษ อย่างไรก็ตามในบางประเทศเช่น สาธารณรัฐเช็ก² ราชอาณาจักรสเปน³ และสาธารณรัฐอิตาลี⁴ ตระหนักว่าแสงเป็นมลพิษ และมีการบัญญัติกฎหมายเพื่อควบคุมและจัดการ พร้อมเริ่มมีทัศนคติอย่างแพร่หลายมากขึ้นว่ายิ่งมีปริมาณแสงน้อยเท่าไรก็จะส่งผลดีต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เท่านั้น ทัศนคติเหล่านี้นำไปสู่การนำเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามาใช้ในการควบคุมและจัดการแสงสว่างมากขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการประหยัดพลังงานอีกด้วย ถึงอย่างไรแสงสว่างก็นับว่ามีความสำคัญ เช่น แสงสว่างจากไฟถนนจะส่งผลดีต่อทัศนวิสัยของผู้ขับขี่รถในเวลากลางคืน แต่การใช้ไฟฟ้าเพื่อให้แสงสว่างแก่ถนนก็จะต้องใช้ด้วยความระมัดระวัง โดยจะต้องส่องสว่างในทิศทางที่ต้องการ และมีความสว่างไม่มาก

¹ "Introduction to the environmental study of streetlighting as an energy-using product",
<http://amper.ped.muni.cz/light/EuP/lp_intro.pdf>

² The protection of the Atmosphere Act

³ JEFATURA DEL ESTADO

⁴ Law of the Lombardy Region no. 03/27/2000

เกินไป ซึ่งเราไม่สามารถหลีกเลี่ยงมลพิษทางแสงได้เพราะว่ามีความจำเป็นต้องใช้ไฟถนนส่องสว่างในถนนเกือบทุกสาย เพียงแต่เราควรจะควบคุมและจัดการอย่างไรเท่านั้น⁵

การตระหนักว่าแสงสว่างจากไฟถนนที่เกิดจากการประดิษฐ์ของมนุษย์ก่อให้เกิดมลพิษสำคัญในสิ่งแวดล้อมช่วงกลางคืน ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนนจึงนับเป็นสิ่งที่ควรตระหนักอย่างมากและจะส่งต่อการเปลี่ยนแปลงระบบให้แสงสว่าง การประหยัดพลังงาน และจะส่งผลต่อการประหยัดงบประมาณในท้ายที่สุด การตระหนักรู้เกี่ยวกับมลพิษทางแสงจากไฟถนนในปัจจุบันนับว่ายังไม่เพียงพอและไม่แพร่หลายมากนัก นอกจากนี้ยังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงด้วยคนเพียงคนเดียว แต่ต้องอาศัยความชำนาญและความกระตือรือร้นของทุกคนในสังคม⁶

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

(1) ศึกษาถึงความหมาย ความสำคัญ สาเหตุ และผลกระทบของปัญหามลพิษทางแสงที่เกิดจากไฟถนนในประเทศไทย รวมถึงแนวทางในการควบคุมและจัดการปัญหามลพิษทางแสงจากไฟถนนในประเทศไทย

(2) ศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศในการควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนน โดยศึกษาจากกฎหมายของประเทศที่มีการบัญญัติกฎหมายเรื่องนี้ไว้โดยเฉพาะ

(3) ศึกษามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบันที่นำมาปรับใช้ในการควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนนในประเทศไทย

(4) วิเคราะห์มาตรการที่เหมาะสมที่จะปรับปรุงกฎหมายของประเทศไทยเพื่อควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนน โดยคำนึงถึงแนวคิดของกฎหมายต่างประเทศด้วย

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะจำกัดขอบเขตเฉพาะกฎหมายในการควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนนในประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหา ข้อจำกัดของกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

⁵ *supra note 1.*

⁶ *Ibid.*

1.4 สมมุติฐาน

- 1) กฎหมายที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของไทยไม่มีบทบัญญัติโดยเฉพาะเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการจัดการและควบคุมมลพิษทางแสงจากไฟถนน
- 2) หากมีมาตรการทางกฎหมายในควบคุม และจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนน จะสามารถควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนนในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) หากหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับไฟถนนในประเทศไทยตระหนักถึงผลกระทบมลพิษทางแสงจากไฟถนน จะทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดังกล่าวกำหนดมาตรการทางกฎหมายในส่วนอำนาจของหน่วยงานตนเพื่อควบคุมและจัดการมลพิษทางแสง

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

ศึกษาโดยการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยเมื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ แล้วทำการวิเคราะห์ วิจัยตามหลักเกณฑ์ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ โดยศึกษาค้นคว้าจากตำราหนังสือทั้งของไทยและต่างประเทศ ข้อมูลจากเครือข่ายเอกสารสนเทศ บทความ คำบรรยายกฎหมาย ตั๋วบทกฎหมาย ตลอดจนเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

- (1) ทราบว่ามาตรการกฎหมายของประเทศไทยในการควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนนที่มีอยู่ในปัจจุบันเพียงพอหรือไม่ และควรต้องแก้ไข ปรับปรุง หรือเพิ่มเติมหรือไม่อย่างไร
- (2) ได้แนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยเพื่อควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนน ซึ่งจะทำให้การดำเนินการควบคุมและจัดการมลพิษทางแสงจากไฟถนนในประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ